

۲۱۱۲۱

۲۰ / ۹ / ۱۳۸۰

موضوع پایان نامه: جرایم مطبوعاتی در حقوق ایران

015251

استاد راهنما: حجة الاسلام دکتر عادل ساریخانی

استاد مشاور: حجة الاسلام دکتر قیاسی

دانشجو: ابراهیم عمیق ابرقوییر

۳۱۸۲۸

تقدیم به:

برادر شهیدم که نخستین استاد راهنمای من در طول زندگی بود.

و تقدیم به همسر عزیزم که عمواره مرا در سختی‌های زندگی یاری می‌دهد.

و تقدیم به فرزند دلبندم که زندگی مرا پر از شادی کرده است

با تشکر از استاد راهنما، جناب حجة الاسلام و المسلمین عادل ساریخانی

که مرا با راهنمایی خود در نگاشتن این پایان نامه بسیار یاری و مساعدت

نمودند و همچنین با تشکر از استاد مشاور جناب حجة الاسلام و المسلمین

قیاسی که با رفع ایرادات پایان نامه اینجانب، مراد در تدوین یک پایان نامه خوب

و دقیق همراهی کردند.

چکیده

یکی از حساس‌ترین و مهمترین موضوعات روز جامعه، جرایم مطبوعاتی است. ابهام‌های موجود در تعریف جرم مطبوعاتی و جرم سیاسی و نسبت بین این دو از یک سو و توجه به آزادی بیان یکایک افراد جامعه و لزوم تحدید قانونی آن از سوی دیگر، بر اهمیت این تحقیق می‌افزاید. نگاهی گذرا به پیشینه این نوع از جرایم از زمان مشروطیت تا زمان حاضر، فصل اول این تحقیق را در بر می‌گیرد.

فصل دوم این تحقیق به بیان ادله حرمت شرعی برخی از عناوین جرایم مطبوعاتی مانند توهین، افترا، نشر اکاذیب، اشاعه فحشاء و منکرات، تهدید به هتک شرف و حیثیت، نشر کتب ضاله، اختلاف انگیزی و تبلیغ اسراف و تبذیر اختصاص یافته و سعی شده است میزان انطباق این عناوین بر ادله شرعی مشخص گردد.

فصل سوم این نوشتار به بررسی عناوین جرایم مطبوعاتی در قانون مطبوعات پرداخته است. در این فصل مسؤولیت کیفری مرتکبین و سایر دخالت‌کنندگان در وقوع جرم، همچنین نحوه اجرای دادرسی بررسی شده و از انواع صلاحیت و مراجع صالح برای رسیدگی سخن به میان آمده است.

در قسمت پایانی تحقیق به بررسی مؤسسه هیأت منصفه از جهات گوناگون مانند مشروعیت آن در دین اسلام، دلایل موافقین و مخالفین آن، سابقه این مؤسسه در حقوق برخی از کشورهای غربی، سابقه آن در حقوق ایران، اختلاف نظر بین قاضی دادگاه و این هیأت و حضور آن در مراجع تجدید نظر توجه شده است.

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	فصل اول: کلیات.....
۱	مبحث اول: مفهوم لغوی جرم مطبوعاتی و واژه‌های مرتبط با آن:.....
۱	گفتار اول: مفهوم لغوی جرم مطبوعاتی و واژه‌های مرتبط با آن:.....
۱	الف - مفهوم لغوی جرم:.....
۱	ب - مفهوم لغوی مطبوعات:.....
۲	ج - مفهوم آزادی بیان:.....
۲	د - مفهوم لغوی سیاست:.....
۳	گفتار دوم: مفهوم اصطلاحی جرم مطبوعاتی و واژه‌های مرتبط با آن:.....
۳	الف (مفهوم اصطلاحی جرم مطبوعاتی:.....
۳	۱ - تعریف عام جرم مطبوعاتی:.....
۴	۲ - تعریف خاص جرم مطبوعاتی:.....
۷	ب - مفهوم اصطلاحی جرم سیاسی:.....
۸	۱ - جرم خاص سیاسی:.....
۸	۲ - جرایم مرکب:.....
۸	۳ - جرایم مرتبط با جرایم سیاسی:.....
۱۳	ج - ماهیت جرم مطبوعاتی:.....
۱۵	گفتار سوم: آزادی بیان و حدود آن.....
۱۵	۱ - آزادی بیان و حدود آن در حقوق غرب.....
۱۸	۲ - آزادی بیان و حدود آن در حقوق ایران.....
۱۹	قسمت اول: آزادی بیان و حدود آن در مبانی اسلامی:.....
۲۰	اول: آزادی از تفتیش عقیده:.....
۲۱	دوم: آزادی از تحمیل عقیده:.....
۲۳	سوم: آزادی داشتن عقیده:.....
۲۴	۱ - قرآن کریم:.....
۲۵	۲ - سنت:.....
۲۸	قسمت دوم:.....
۳۲	مبحث دوم: تحولات تاریخی جرایم مطبوعاتی.....
۳۲	گفتار اول: جرایم مطبوعاتی در قبل از انقلاب.....
۳۲	الف - جرایم مطبوعاتی در متمم قانون اساسی مشروطیت:.....
۳۴	ب - جرایم مطبوعاتی در قوانین عادی:.....

ب

- ۱- قانون مطبوعات مصوب ۱۲۸۶/۱۱/۱۸ شمسی: ۳۴
- ۲- قانون هیئت منصفه مصوب ۱۳۱۰/۳/۱۰: ۳۶
- ۳- لایحه قانونی مطبوعات مصوب ۱۳۳۱/۱۱/۱۵: ۳۷
- ۴- لایحه قانونی مطبوعات مصوب ۱۳۳۴/۵/۱۰: ۴۰
- گفتار دوم: جرایم مطبوعاتی در قوانین بعد از انقلاب: ۴۲
- الف - جرایم مطبوعاتی در قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران: ۴۳
- ۱- آزادی مطبوعاتی در قانون اساسی: ۴۳
- ۲- اصول راهبردی قانون اساسی در رابطه با جرایم مطبوعاتی: ۴۴
- ب - جرایم مطبوعاتی در قوانین عادی: ۴۷
- ۱- قانون مطبوعات مصوب ۵۸/۵/۲۵ شورای انقلاب: ۴۷
- ۲- قانون مطبوعات مصوب ۱۳۶۴/۱۲/۲۲ مجلس شورای اسلامی با اصلاحات سال ۶۵، ۶۹، ۷۷ و ۷۹: ۵۰

- فصل دوم: جرایم مطبوعاتی در اسلام: ۵۹
- مبحث اول: توهین، افترا و نشر اکاذیب: ۵۹
- گفتار اول: توهین: ۵۹
- الف: معنای لغوی توهین: ۵۹
- ب: معنای اصطلاحی توهین: ۵۹
- ۱- سب: ۶۰
- ۲- هجو: ۶۱
- ۳- هُجر: ۶۱
- ج - انواع توهین: ۶۲
- ۱- توهین به اشخاص عادی: ۶۲
- ۲- اهانت به اشخاص دارای مقامات و مناصب عالیه در دین اسلام: ۶۲
- ۳- اهانت به مقدسات دین اسلام: ۶۳
- ادله حرمت توهین: ۶۴
- ۱- سب، هجاء و هُجر نسبت به مؤمن: ۶۴
- ۲- سب پیامبر اکرم (صلوات الله علیه) و ائمه اطهار: ۶۶
- ۳- توهین به مقدسات دین اسلام: ۶۶
- گفتار دوم: افتراء: ۶۷
- الف - تعریف افتراء: ۶۷
- ب - انواع افتراء: ۶۸
- ۱- افتراء به خدا، پیغمبر (صلوات الله علیه) و ائمه اطهار: ۶۸
- ۲- افتراء به افراد عادی: ۶۸

صفحه

عنوان

- ج - ادله حرمت افتراء: ۶۸

۷۰	گفتار سوم: نشر اکاذیب	۷۰
۷۰	الف - تعریف نشر اکاذیب:	۷۰
۷۰	ب - تفاوت کذب و افتراء:	۷۰
۷۱	ج - وجه حرمت نشر اکاذیب:	۷۱
۷۱	۱ - اشاعه منکرات:	۷۱
۷۱	۲ - اعانت بر اثم:	۷۱
۷۳	مبحث دوم: اشاعه فحشاء و منکرات	۷۳
۷۳	گفتار اول: معنای لغوی اصطلاحی اشاعه فحشاء و منکرات	۷۳
۷۳	الف - معنای لغوی:	۷۳
۷۴	ب - معنای اصطلاحی:	۷۴
۷۵	گفتار دوم: ادله حرمت اشاعه فحشاء و منکرات	۷۵
۷۵	الف - اشاعه فحشاء:	۷۵
۷۶	ب - اشاعه منکرات:	۷۶
۷۶	۱ - ادله حرمت اشاعه فحشاء:	۷۶
۷۶	۲ - ادله وجوب نهی از منکر:	۷۶
۷۷	مبحث سوم: تهدید به هتک شرف و حیثیت و افشای سر:	۷۷
۷۷	گفتار اول: معنای لغوی و اصطلاحی:	۷۷
۷۸	گفتار دوم: ادله حرمت تهدید به هتک شرف و حیثیت و افشای سر:	۷۸
۷۹	الف - ادله اخافه مؤمن:	۷۹
۷۹	ب - ادله حرمت ایذاء مؤمن:	۷۹
۸۱	مبحث چهارم: نشر کتب ضاله و مطالب الحادی و مخالف موازین اسلامی	۸۱
۸۱	گفتار اول: تبیین مفهوم حفظ کتب ضلال:	۸۱
۸۱	الف - تبیین مفهوم حفظ:	۸۱
۸۱	ب - تبیین مفهوم کتب ضلال:	۸۱
۸۳	گفتار دوم: ادله حرمت حفظ کتب ضلال	۸۳
۸۶	مبحث پنجم: ایجاد تفرقه و تبلیغ اسراف و تبذیر و تشریفات و تجملات نامشروع:	۸۶
۸۶	گفتار اول: ادله حرمت تفرقه افکنی و اختلاف انگیزی بین مسلمین:	۸۶
۸۶	الف - روایات وارده در کتب شیعی:	۸۶
۸۷	ب - روایات وارده در کتب اهل تسنن:	۸۷
۹۰	گفتار دوم: تبلیغ اسراف و تبذیر و تشریفات و تجملات نامشروع	۹۰
۹۰	الف - تفاوت اسراف با تشریفات و تجملات نامشروع:	۹۰
۹۲	ب - آیات و روایات وارده در مورد اسراف و تجمل:	۹۲
۹۲	۱ - تعریف اسراف:	۹۲
صفحه	عنوان	
۹۳	۲ - بیان خصوصیات و نتایج اسراف:	۹۳
۹۳	۳ - ادله حرمت اسراف:	۹۳

۹۴	۴- مذمت تجمل‌گرایی:.....
۹۵	ج- ادله حرمت تبلیغ اسراف و تجمل:.....
۹۵	۱- اشاعه منکرات:.....
۹۵	۲- اعانت برائت:.....
۹۶	مبحث ششم: سرقت ادبی و تحریف مطالب دیگری.....
۹۶	گفتار اول: سرقت ادبی.....
۹۶	۱- غصب حقوق معنوی:.....
۹۶	۲- اکل مال بالباطل:.....
۹۷	۳- اضرار به غیر:.....
۹۷	۴- نسبت کاذب مطالب دیگری به خود یا غیر:.....
۹۷	گفتار دوم: تحریف مطالب دیگران.....
۹۸	۱- ادله حرمت تحریف قرآن و روایات معصومین:.....
۹۹	۲- ادله حرمت کذب:.....
۹۹	۳- ادله حرمت اضرار به غیر:.....
۱۰۱	فصل سوم: جرایم مطبوعاتی در حقوق موضوعه.....
۱۰۱	مبحث اول: جرائم علیه اشخاص.....
۱۰۱	گفتار اول: توهین و افترا و نشر اکاذیب:.....
۱۰۱	الف- توهین:.....
۱۰۷	ب- افتراء:.....
۱۰۹	ج- نشر اکاذیب:.....
۱۱۱	گفتار دوم: تهدید به هتک شرف و حیثیت یا افشای اسرار شخصی:.....
۱۱۳	گفتار سوم: سرقت ادبی و تحریف مطالب دیگران:.....
۱۱۴	مبحث دوم: جرایم علیه مصالح عمومی.....
	گفتار اول: افشاء اسرار و اسناد نظامی، مسائل محرمانه، مذاکرات غیر علنی
۱۱۴	مجلس و محاکم دادگستری و تحقیقات مراجع قضایی و اطلاعاتی:.....
	گفتار دوم: ایجاد اختلاف مابین اقشار جامعه و تبلیغ اسراف و تشریفات و تجملات
۱۱۸	نامشروع و غیرقانونی:.....
	گفتار سوم: تحریص و تشویق مردم به ارتکاب جرم علیه امنیت، حیثیت و منافع داخلی و خارجی
۱۲۰	کشور:.....
۱۲۳	گفتار چهارم: انتشار عکس و تصاویر و مطالب خلاف عفت عمومی:.....
۱۲۵	گفتار پنجم: استفاده ابزاری از افراد در تصاویر و محتوا، تحقیر و توهین به جنس زن:.....
	عنوان
	صفحه
	گفتار ششم: تبلیغ مطبوعات و احزاب مخالف اسلام و نشر مطالب الحادی و مخالف اسلام و لطمه
۱۲۸	زننده به اساس نظام:.....
۱۳۰	گفتار هفتم: انتشار مطلب علیه اصول قانون اساسی:.....

۱۳۳	مبحث سوم: سایر جرایم و تخلفات مطبوعاتی
۱۳۴	گفتار اول: تقلید نام یا علامت نشریه دیگر و یا انتشار نشریه به جای نشریه توقیف شده
۱۳۴	الف - تقلید نام یا علامت نشریه دیگر:
۱۳۴	ب - انتشار نشریه به جای نشریه توقیف شده:
۱۳۵	گفتار دوم: انتشار نشریه بدون ذکر مشخصات مسئولین آن و مغایر بودن اکثر مطالب با زمینه انتشار
۱۳۵	الف - انتشار نشریه بدون ذکر مشخصات مسئولین آن: این جرم در بند ماده ۷ و ماده ۱۸
۱۳۶	ب - مغایر بودن اکثر مطالب با زمینه انتشار:
۱۳۷	گفتار سوم: انتشار نشریه با پروانه لغو شده یا تعطیل شده و بر خلاف واقع صاحب پروانه یا مدیر مسئول معرفی کردن خود:
۱۳۷	الف - انتشار نشریه با پروانه لغو شده یا تعطیل شده:
۱۳۸	ب - برخلاف واقع صاحب پروانه یا مدیر مسئول معرفی کردن خود:
۱۴۰	مبحث چهارم: مسوولیت کیفری و نحوه اجرای دادرسی در جرایم مطبوعاتی
۱۴۰	گفتار اول: مسوولیت کیفری صاحب امتیاز، مدیر مسوول، ناشر و نویسنده
۱۴۰	الف - صاحب امتیاز:
۱۴۱	ب - مدیر مسوول:
۱۴۲	ج - نویسنده:
۱۴۵	د - ناشر:
۱۴۵	گفتار دوم: انواع صلاحیت و مراجع صالح برای رسیدگی
۱۴۶	الف - انواع صلاحیت:
۱۴۶	اول صلاحیت ذاتی:
۱۴۶	دوم صلاحیت نسبی یا محلی:
۱۴۷	سوم صلاحیت شخصی:
۱۴۸	ب - اختلاف در صلاحیت:
۱۵۰	ج - مراجع صالح برای رسیدگی:
۱۵۱	۱- اختیارات و وظائف هیئت نظارت و نحوه انتخاب اعضای آن:
۱۵۱	بند اول: نحوه انتخاب اعضای هیئت نظارت:
۱۵۲	بند دوم: وظائف و اختیارات هیئت نظارت:
۱۵۴	۲- محاکم صالح قضایی:
۱۵۴	بند اول: دادگاههای عمومی:
۱۵۶	بند دوم: دادگاههای انقلاب:
صفحه	عنوان
۱۵۸	بند سوم: دادگاه ویژه روحانیت:
۱۶۳	گفتار سوم: نحوه اجرای دادرسی یا آئین دادرسی جرایم مطبوعاتی
۱۷۳	گفتار اول: بررسی مشروعیت هیئت منصفه در اسلام
۱۷۴	بند اول: دیدگاه مشترک:

ج

- ۱۷۴ ..... بند دوم: دیدگاه مخالفین:
- ۱۷۶ ..... بند سوم: دیدگاه موافقین:
- ۱۸۱ ..... گفتار دوم: ادله موافقین و مخالفین هیأت منصفه
- ۱۸۱ ..... بند اول: دلایل مخالفین
- ۱۸۱ ..... دلیل اول:
- ۱۸۱ ..... دلیل دوم:
- ۱۸۲ ..... دلیل سوم:
- ۱۸۳ ..... بند دوم: دلایل موافقین
- ۱۸۴ ..... نتیجه گیری:
- ۱۸۵ ..... گفتار سوم: هیأت منصفه در حقوق فرانسه، آمریکا و انگلستان:
- ۱۸۵ ..... بند اول: تاریخچه هیأت منصفه و کیفیت انتخاب اعضای آن:
- ۱۸۷ ..... بند دوم: هیأت منصفه در فرانسه
- ۱۹۰ ..... بند سوم: هیأت منصفه در کشورهای آمریکا و انگلیس
- ۱۹۲ ..... گفتار چهارم: هیأت منصفه در حقوق ایران
- ۱۹۸ ..... گفتار پنجم: طرح مسائلی در مورد هیأت منصفه

جرایم مطبوعاتی در حقوق ایران

فصل اول: کلیات

در این فصل ابتدا به مفهوم لغوی جرم مطبوعاتی و واژه‌های مرتبط با آن خواهیم پرداخت سپس به بیان

مفهوم اصطلاحی این جرم و واژه‌های مرتبط با آن می‌پردازیم. بعد از آن آزادی بیان و حدود آن در غرب و

حقوق ایران را بررسی می‌کنیم. در بحث دوم به سیر تحولات قانونگذاری در رابطه با جرایم مطبوعاتی می‌پردازیم.

مبحث اول: مفهوم لغوی جرم مطبوعاتی و واژه‌های مرتبط با آن:

در این مبحث ابتدا به تعریف لغوی جرم مطبوعاتی و واژه‌های مرتبط با آن پرداخته می‌شود و سپس تعریف اصطلاحی جرم مطبوعاتی را بیان نموده و به واژه‌های مرتبط نیز اشاره خواهیم کرد زیرا همچنانکه خواهیم دید بدون روشن شدن مفهوم دقیق واژه‌های مرتبط، رسیدن به مفهوم صحیحی از جرم مطبوعاتی مشکل خواهد بود.

گفتار اول: مفهوم لغوی جرم مطبوعاتی و واژه‌های مرتبط با آن:

الف - مفهوم لغوی جرم:

جرم در لغت نامه دهخدا به معنی گناه، خطا، ذنب، تعدی، بزه، عصیان، معصیت، ناشایست و جریمه آمده است.^(۱) معنای جرم در فرهنگ معین چنین آمده است: گناه، بزه و جمع آن اجرام و جروم است.^(۲) ایشان در ادامه جرم دار را به معنی گناهکار، مجرم و دارنده جرم دانسته است.

ب - مفهوم لغوی مطبوعات:

مطبوعات به معنی نوشتجات چاپی آمده است و جمع مطبوع است به معنی طبع شده، چاپ شده، کتابها و مجله‌ها و روزنامه‌های چاپ شده.^(۳) دکتر محمد معین مطبوع را به معنی طبع شده و چاپ شده آورده و سپس مطبوعات را جمع مطبوعه دانسته و آن را نوشته‌های چاپی و روزنامه‌ها و مجلات معنا کرده است.^(۴) از ترکیب دو کلمه جرم و مطبوعات، جرم مطبوعاتی بوجود می‌آید که معنی لغوی آن با توجه به معنی لغوی جداگانه هر یک از این دو کلمه، خطا و بزه‌ی است که در نوشتجات چاپی و کتابها و مجله‌ها و روزنامه‌ها رخ می‌دهد.

۱ - علی اکبر دهخدا، لغت نامه، انتشارات تهران، چاپ اول، بهار ۱۳۷۳، ج ۵، ص ۶۷۲۲.

۲ - محمد معین، فرهنگ فارسی (متوسط)، انتشارات امیر کبیر، تهران، ۱۳۷۱، چاپ هشتم، ج ۱، ص ۱۲۲۵.

۳ - علی اکبر دهخدا، پیشین، ج ۱۳، ص ۱۸۵۹۸.

۴ - محمد معین، پیشین، ج ۲، ص ۴۱۹۷.

ج - مفهوم آزادی بیان: آزادی در لغت نامه دهخدا به معنی عتق، حریت، اختیار، خلاف بندگی و رقیت و عبودیت و اسارت و اجبار، قدرت عمل و ترک عمل و قدرت انتخاب آمده است.^(۱) همچنین ایشان بیان را چنین معنی کرده است:

« فصاحت و زبان آوری، پیدا و آشکار شدن، انضاح، سخن پیدا و گشاده گفتن، پیدا و ظاهر کردن چیزی »^(۲)

فرهنگ معین معانی متعدد و مختلفی را برای آزادی، بیان کرده است.

۱ - حریت، آزادی، مقابل بندگی، رقیت و عبودیت

۲ - آزاد مردی

۳ - رهایی

۴ - شهادی، خرمی

۵ - استراحت، آرامش

۶ - جدایی، دوری

۷ - شکر و سپاس، حق شناسی^(۳)

همچنین در این فرهنگ، بیان به معنی پیدا شدن، هویدا گشتن، آشکار شدن، شرح، تعبیر، توضیح، فصاحت و زبان آوری آمده است.^(۴)

با توجه به معنای لغوی هر یک از این دو کلمه، ترکیب آزادی بیان را از نظر لغوی می توان به اختیار سخن گفتن بصورت آشکار و صریح معنی کرد.

د - مفهوم لغوی سیاست: مرحوم دهخدا سیاست را پاس داشتن مُلک، نگاهداشتن، حفاظت، حراست، حکم راندن بر رعیت، رعیت داری کردن، حکومت و ریاست و داوری معنا کرده است.^(۵)

دکتر محمد معین این معانی را برای سیاست برشمرده است:

- ۱ - علی اکبر دهخدا، همان، ج ۱، ص ۷۷.
- ۲ - علی اکبر دهخدا، همان، ج ۳، ص ۴۴۶۴.
- ۳ - محمد معین، پیشین، ج ۱، ص ۴۶.
- ۴ - محمد معین، همان، ج ۱، ص ۶۱۶.
- ۵ - علی اکبر دهخدا، پیشین، ج ۸، ص ۱۲۲۲۵.

۱- حکم راندن بر رعیت و اداره کردن امور مملکت، حکومت کردن، ریاست کردن

۲- حکومت، ریاست، حکم‌داری

۳- عدالت، داوری

۴- سزا، جزا، تنبیه» (۱)

ترکیب جرم سیاسی از نظر لغوی، با لحاظ معنی لغوی دو کلمه جرم و سیاست به معنای خطا و بزه‌ی است که در کار سیاست یعنی در حکومت، داوری، ریاست و حفاظت و حراست مملکت و کشور توسط حکمرانان، خلل ایجاد کند و آن را به خطر اندازد. با مقایسه معنای لغوی جرم مطبوعاتی و جرم سیاسی درمی‌یابیم که این دو ترکیب چندان ارتباطی از نظر لغوی با یکدیگر ندارند. اما در گفتار دوم با ملاحظه معنای اصطلاحی این دو ترکیب خواهیم دید که وضع بدین صورت نیست و این دو اصطلاح رابطه تنگاتنگی با یکدیگر دارند.

گفتار دوم: مفهوم اصطلاحی جرم مطبوعاتی و واژه‌های مرتبط با آن:

الف) مفهوم اصطلاحی جرم مطبوعاتی: با توجه به اینکه جرم مطبوعاتی در بعضی از قوانین قبل از انقلاب تعریف شده است و علاوه بر آن، معنای اصطلاحی این ترکیب از معنای لغوی آن چندان فاصله نگرفته است، اختلاف زیادی در تعریف آن وجود ندارد و به نظر می‌رسد که با عنایت به همین دو علت و وضوح معنای جرم مطبوعاتی است که قانون اساسی در اصول ۲۴ و ۱۶۸ نیازی به الزام قانونگذار بر تعریف جرم مطبوعاتی ندیده است، با وجود این ما در این مقال برآنیم که ابتدائاً جرم مطبوعاتی را به معنی عام و سپس جرم مطبوعاتی را به معنی خاص آن تعریف کنیم.

۱- تعریف عام جرم مطبوعاتی: در یک تعریف عام، جرم مطبوعاتی شامل جرائمی است که در کلیه انتشارات مکتوب که خطاب آن با عموم افراد جامعه است اتفاق می‌افتد به عارت دیگر جرم مطبوعاتی در این تعریف شامل جرائمی است که در کلیه وسائل ارتباط جمعی نوشتاری (در مقابل سمعی و بصری) ارتکاب می‌یابد به نحوی که شامل مکتوباتی نظیر کتاب و اعلامیه نیز می‌گردد. این نوع از تعریف، در قانون مطبوعاتی سال ۱۲۸۶ شمسی (۱۳۲۶ قمری) و قانون هیأت منصفه سال ۱۳۱۰ شمسی مورد نظر قانونگذار بوده است به صورتی که [در ماده ۴ و ۱۹]